

PLASTIČNO OBLIKOVANJE

Umetniška gimnazija - likovna smer

Umetniška gimnazija s slovenskim učnim
jezikom na narodno mešanem območju v
slovenski Istri - likovna smer

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: plastično oblikovanje

Izobraževalni program umetniške gimnazije - likovna smer, izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:
obvezni predmet (70 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Aleksandra Dolenec Gojević, Gimnazija Velenje; Andreja Džakušič, Gimnazija Celje - Center; Darko Golija, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; Svetlana Jakimovska Rodić, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; dr. Luka Jančič, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Damijan Kracina, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Primož Krašna, Zavod RS za šolstvo; Marko Krumberger, Gimnazija Nova Gorica; Jure Markota, Gimnazija Velenje; Nika Oblak, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Karel Plemenitaš, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Maja Rak, Gimnazija Celje - Center; Peter Rau, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; dr. Jurij Selan, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; mag. Apolonija Simon, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Mojca Šmit, Gimnazija Celje - Center; Nataša Tajnik Stupar, Gimnazija Velenje

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-plasticno-oblikovanje_um_lik_um_si_lik.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [251375107](https://cobiss.si/251375107)

ISBN 978-961-03-1190-4 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 245. seji, dne 19. 6. 2025, določil učni načrt plastično oblikovanje za izobraževalni program umetniške gimnazije (likovna smer) in izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (likovna smer).

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 245. seji, dne 19. 6. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu plastično oblikovanje za izobraževalni program umetniške gimnazije (likovna smer) in izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (likovna smer).

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptataecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

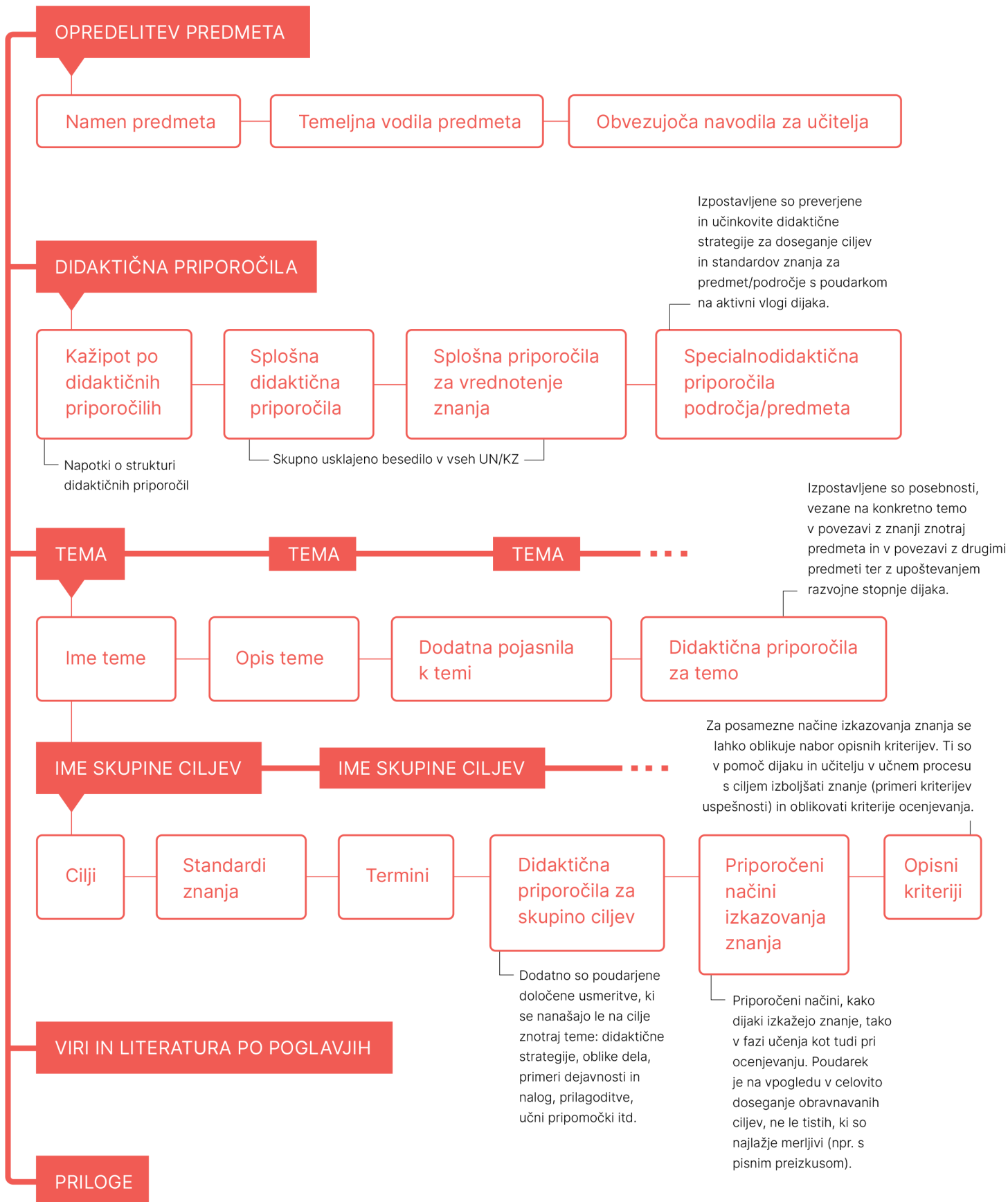
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 11

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 14

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....21

KAJ JE KIPARSTVO..... 22

Kaj je kiparstvo 23

OSNOVNE VRSTE IN NAMENI KIPARKEGA
USTVARJANJA..... 25

Osnovne vrste in nameni kiparskega
ustvarjanja 27

KIPARSKI MATERIALI, ORODJA, TEHNIKE IN
POSTOPKI 29

Kiparski materiali, tehnike in postopki 30

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH32

Opredelitev predmeta..... 32

Didaktična priporočila 32

PRILOGE33

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet plastično oblikovanje je strokovni predmet na umetniški gimnaziji – likovna smer, ki dijakom posreduje pridobivanje znanj, spretnosti in estetske občutljivosti s področja kiparstva in nekaterih z njim povezanih drugih umetniških in ustvarjalnih področij, ki temeljijo na tridimenzionalnem likovnem ustvarjanju. Poudarjeno spodbuja in razvija dijakovo kiparsko ustvarjalnost, občutek za tridimenzionalno formo v prostoru ter veselje in željo do tovrstnega likovnega izražanja.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Dijak pri predmetu plastično oblikovanje nadgrajuje s kiparstvom povezana znanja, ki jih je pridobil v osnovnošolskem in dosedanjem gimnazijskem izobraževanju. Predmet naj zagotovi dijaku kvaliteten, spodbuden in zanimiv celostni pristop, ki mu bo omogočal poglobljenejšo in širšo odkrivanje kiparske umetnosti in njene vpetosti v nekatera druga umetniška in ustvarjalna področja – keramiko, unikatno oblikovanje, lutkarstvo, arhitekturo, oblikovanje za film, animirani film, gledališče idr. –, kakor tudi v širše družbeno okolje. Predmet daje dijaku podporne informacije o umetnikih, njihovih delih, umetnostnih smereh, kiparski tehnologiji in aktualnem dogajanju na področju umetnosti. Dijaki obiskujejo galerije, muzeje in delavnice, analizirajo dela kiparjev in umetniških del ter razvijajo sposobnosti kritične/konstruktivne razprave in refleksija videnega. Dijak pri praktičnem delu predmeta vsebinsko in estetsko izraža pridobljena znanja in jih s pomočjo mentorja dopolnjuje z lastnimi vzgibi. Dijaku naj pogoji ustvarjanja omogočajo primerno svobodo, sproščeno delo, ustvarjalno razmišljanje, eksperimentiranje in inovativnost. Izvajanje predmeta naj omogoča dijaku dovolj časa, da bo lahko popravljaj napake. Spodbujamo jih k razlaganju in vrednotenju vrednotenju lastnih izdelkov, izdelkov vrstnikov in in drugih ustvarjenih del. Zaželeno je, da se izbrane vsebine in ustvarjanje določenih praktičnih del poveže s širšim aktualnim dogajanjem, lokalnimi možnostmi, tradicijo in kulturno dediščino.

Predmet plastično oblikovanje ponuja možnosti projektnega sodelovanja z lokalnim okoljem, kulturnimi institucijami in sodelovanje na za dijake primernih razstavah, natečajih, festivalih, kreativnih delavnicah in podobnih kulturnih dogodkih. Ob mentorskem vodstvu se organizirajo priložnostne razstave kiparskih del v šolskem okolju ali javnem prostoru. Če je mogoče, se lahko praktični del predmeta delno izvaja na terenu v večdnevem ali tedenskem bloku.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Pri predmetu plastično oblikovanje je poudarek na pridobivanju znanj, estetske občutljivosti, spretnostih in komunikativnosti na podlagi ustvarjanja kiparskih izdelkov.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznoliškega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Načrtovanje pouka, metode in oblike dela

Predmet plastično oblikovanje temelji na praktičnem izvajanju pouka. Zagotovljeni morajo biti primerni in spodbudni pogoji za sproščeno ustvarjanje ter uspešno prilagajanje procesa dela dijakovim zmožnostim.

Učitelji načrtujejo dejavnosti v skladu s cilji učnega načrta. Teme in vsebine učnega načrta lahko učitelj poljubno razporeja in terminsko prilagaja lastni izvedbi učnega procesa.

Pri predmetu plastično oblikovanje je poudarek na pridobivanju znanj, estetske občutljivosti, spretnosti in komunikativnosti na podlagi ustvarjanja kiparskih izdelkov. **Za izvedbo predmeta mora šola zagotoviti primerne prostore, delovno opremo, orodja in materiale za delo z glinenimi masami in keramiko. V primeru, da se pri pouku uporabljajo materiali, kot so les, karton, siporeks in podobno, mora šola za delo s temi materiali zagotoviti prostorske, delovne in varnostne pogoje.**

Dijaku naj pogoji ustvarjanja omogočajo primerno svobodo, sproščeno delo, ustvarjalno razmišljanje, eksperimentiranje in inovativnost. Izvajanje predmeta naj omogoča dijaku dovolj časa, da bo lahko popravljaj napake. Dijake spodbujamo k razlaganju, razumevanju in vrednotenju lastnih izdelkov, izdelkov vrstnikov in drugih ustvarjenih del **SC** (5.2.1.1), **SC** (1.3.3.1), **SC** (1.3.4.1), **SC** (1.3.4.2) in **SC** (5.2.2.1).

Omogočimo jim predvsem individualno, pri določenih delih tudi skupinsko ustvarjanje. Dijaki naj sodelujejo pri izvedbah šolskih razstav, dogodkov v šolskem ali javnem prostoru in si tako pridobijo izkušnje pri pripravi in izvedbi razstav in tudi širše odzive na lastna dela. Predmet plastično oblikovanje naj ponuja možnosti medpredmetnega sodelovanja in projektnega sodelovanja z lokalnim okoljem, društvu in kulturnimi institucijami. Priporočeno je sodelovanje na za dijake primernih razstavah, natečajih, festivalih, kreativnih delavnicah in podobnih kulturnih dogodkih. Priporočeno je, da se ob mentorskem vodstvu organizirajo priložnostne razstave kiparskih del **SC** (3.3.4.1), **SC** (3.3.4.2), **SC** (3.3.4.3), **SC** (5.2.1.1), **SC** (1.2.3.1), **SC** (1.2.3.2), **SC** (1.3.1.1) in **SC** (1.3.4.2).

Priporočeno je, da se v okviru možnosti organizirajo različne delavnice, izvedbe v javnem okolju, šola v naravi in kiparski projekti, pri katerih šola sodeluje medpredmetno in tudi z zunanjimi mentorji.

Priporočeno je, da se izbrane vsebine in ustvarjanje določenih praktičnih del poveže s širšim aktualnim dogajanjem, lokalnimi možnostmi, tradicijo in kulturno dediščino **SC** (1.3.5.1).

Predmet naj zagotovi dijaku kvaliteten, spodbuden in zanimiv celostni pristop, ki mu bo omogočal odkrivanje kiparske umetnosti in njene vpetosti v nekatera druga umetniška in ustvarjalna področja – keramiko, unikatno oblikovanje, lutkarstvo, arhitekturo, oblikovanje za film, animirani film, gledališče idr., kakor tudi v širše družbeno okolje. Dijak pri predmetu plastično oblikovanje nadgrajuje s kiparstvom povezana znanja, ki jih je pridobil v osnovnošolskem in dosedanjem gimnazijskem izobraževanju.

Dijak naj na razumljiv in sistematičen način pridobi informacije o umetnikih, njihovih delih, umetnostnih smereh, kiparski tehnologiji in aktualnem dogajanju na področju umetnosti.

Priporočeno je, da dijaki čim več tovrstnih informacij in znanja pridobijo z lastno izkušnjo z obiskovanjem galerij, muzejev in delavnic, pri tem naj z analiziranjem dela kiparjev in umetniških del razvijajo sposobnosti kritične/konstruktivne razprave in refleksija vidnega. V skladu z možnostmi je priporočljivo da se organizira eno- ali večdnevne ekskurzije za ogled domačih in mednarodnih razstav **SC** (1.3.2.1).

Če je mogoče, se lahko praktični del predmeta delno izvaja na terenu v več dnevnem ali tedenskem bloku.

Osnovna priporočila za izvedbo praktičnega sklopa predmeta (50 ur)

Predmet plastično oblikovanje temelji na praktičnem izvajanju pouka. Zagotovljeni morajo biti primerni in spodbudni pogoji za sproščeno ustvarjanje ter da uspešno prilagajanje procesa dela dijakovim zmožnostim. Dijakom omogočimo predvsem individualno, pri določenih delih tudi skupinsko ustvarjanje. Zaželeno je, da se v okviru možnosti organizirajo različne delavnice, izvedbe v javnem okolju, šola v naravi in kiparski projekti, pri katerih šola sodeluje medpredmetno in tudi z zunanjimi mentorji. Dijaki naj sodelujejo pri izvedbah šolskih razstav in dogodkov in si tako pridobijo izkušnje pri pripravi in izvedbi razstav in tudi širše odzive na lastna dela (2.4.3.1).

Kiparski kreativni proces – priporočila za delo pri praktičnem pouku

Kiparski kreativni proces lahko vsebuje več faz; to so:

1. generiranje ideje, pri čemer dijaki in učitelj ustvarijo seznam potencialnih tem;
2. raziskava izbranih tem z uporabo knjig, spletnih virov, galerij in muzejev, kar omogoča globlje razumevanje in pridobivanje referenc;
3. izdelava skice, predstavitev idejnih skic, pridobivanje povratnih informacij z analizo ideje v skupini;
4. načrtovanje projekta, ki vključuje izbiro materialov z določitvijo dimenzij ter izbor tehnoloških procesov izdelave;
5. priprava delovnega prostora, ki zajema organizacijo varnega in učinkovitega prostora ter zbiranje potrebnih materialov in orodij;
6. izvedba projekta, ki obsega oblikovanje kiparskih del, sprotno preverjanje in popravljanje ter dodajanje končnih podrobnosti, na primer tekstur in barv;
7. fotografiranje posameznih stopenj izdelave;
8. priprava dela za prezentacijo dela, npr. naslov dela, zapisi podatkov o delu in dokumentacija;
9. razstavljanje, ki vključuje izbor del in postavitev v prostor ter prezentacijo izdelka;
10. priporočena je refleksija kreativnega procesa, zbiranje povratnih informacij in razprava o celotnem procesu, učnih izkušnjah in rezultatih.

Pomembno je, da dijaku omogočimo spoznavanje različnih možnih kreativnih procesov nastajanja kiparskih del od načrtovanih/preudarnih do spontanih/impulzivnih.

Nabor vaj in praktičnih nalog

» Oblikovanje reliefa v glini

Prehod iz 2D v 3D oblikovanje, ki uporablja konveksne in konkavne površine, dijakom pomaga razumeti tridimenzionalni prostor. Lahko tudi izveden po 2D predlogi, npr. risba – avtoportret, geometrijska kompozicija

ali inicialke; motiv za to nalogo je lahko po opazovanju, spominu, domišljiji ali abstrakten. Priporočljivo je, da je končni izdelek izveden v glazirani keramiki.

» Modeliranje pravilnih geometrijskih oblik v glini

Modeliranje pravilnih geometrijskih oblik, kot so krogla, kvader, piramida, valj, jajce, in združevanje takšnih oblik. Cilj te naloge je razumevanje in uporaba osnovnih geometrijskih oblik pri kiparstvu. Dijaki se naučijo, kako iz osnovnih oblik ustvariti kompleksnejše likovne strukture.

» Modeliranje volumna v glini

Postopek vključuje načrtovanje, skiciranje in modeliranje izbranega motiva v glini ter pripravo za žganje in glaziranje. Cilj te naloge je obvladovanje celotnega procesa od zasnove do končnega izdelka.

» Domišljajska figura

Naloga modeliranja domišljajskega lika v glini ali podobnem materialu, kot so plastelin, fimo ali kaše papir, spodbuja dijakovo domišljijo in tehniko pri oblikovanju likov.

» 3D objekt – skulptura iz ploskega materiala

Izdelava tridimenzionalnega objekta z uporabo ploskega materiala, kot je papir, karton ali različne plošče, je vaja za razvijanje spretnosti v tridimenzionalnem oblikovanju z različnimi materiali in eksperimentiranje z različnimi teksturami in tehnikami.

» Študija stiliziranih organskih oblik

Modeliranje oblik, kot so krogla, kvader, jajce in stilizirana glava. Ta naloga pomaga dijakom razvijati razumevanje in tehniko pri modeliranju kompleksnih oblik in detajlov.

» Povečava

Modeliranje organskih oblik po naravni predlogi, kot so polžja hišica, školjka, sadež ali oreh, razvija dijakove sposobnosti za natančno upodabljanje naravnih oblik v večjih velikostih. Ta vaja je pomembna za razumevanje proporcij in detajlov v naravi.

» Študija reliefa v glini po postavljeni predlogi

Modeliranje ploskega reliefa po postavljeni predlogi, kot so tihožitje, geometrijski liki, obli predmeti, draperije ali mavčni odlitek glave: dijak razvija sposobnost natančnega opazovanja ter občutek za detajle in teksture.

» Multipliciranje oblike – izdelava kalupa iz mavca za izdelavo glinenih odlitkov ali odtiskovanje gline

Predstavitev postopkov in materialov za vlivanje, odtiskovanje (mavec, glina, tekoča glina): izhodiščna forma je lahko zmodelirana iz gline, stružena iz lesa ali kako drugače izdelana 3D oblika; motiv: šahovska figura, spominek, dekorativni ali uporabni predmet.

» Portret

Študija glave in portretiranje po živem modelu ali mavčnem odlitku je zahtevna naloga, ki vključuje modeliranje z uporabo kiparske konstrukcije, razumevanje proporcij ter poglobljeno študijo človeške glave in njenih detajlov.

» Klesanje volumna

Naloga je oblikovati kip ali relief iz kamna, lesa ali podobnega materiala (npr. siporeks). Dijaki bodo raziskali osnove klesanja, načrtovali svojo idejo in z uporabo osnovnih kiparskih tehnik ustvarili unikatno umetniško delo.

» Domišljajska figura za animirani film

Priprava risb, kratkega opisa karakterja, skic ambienta in modeliranje domišljajskega lika z uporabo notranje konstrukcije je naloga, ki združuje ustvarjalnost, domišljijo in tehnične veščine.

» Prostorska postavitvev – model scenografije

Izdelava modela scenografije je naloga, ki razvija sposobnost prostorskega razmišljanja in načrtovanja. Ta naloga je še posebej pomembna za dijake, ki se želijo ukvarjati s scenografijo ali prostorsko umetnostjo.

» Prostorska postavitvev – instalacija

Ambientalna postavitvev iz različnih materialov, kot so karton, palice, plošče in vrvi, razvija sposobnost prostorskega oblikovanja. Ta naloga spodbuja dijake k ustvarjanju kompleksnih umetniških del.

» Dokumentacija izdelkov in izdelava prezentacijske mape

Dokumentacija izdelkov in izdelava prezentacijske mape sta ključna koraka za vsakega dijaka. Ta naloga omogoča dijakom, da organizirajo in predstavijo svoje delo na profesionalen način, kar je pomembno za nadaljnji razvoj kariere.

Kiparska šola v naravi

Priporočena je izvedba večdnevne kiparske šole v naravi. Ta je priložnost za projektno delo na terenu in možnost za izvedbo delavnic in projektov. Tovrstna izkušnja dijakom omogoča, da se povežejo tako z naravo kot z lokalnim prostorom, pridobijo nove navdihe in izkušnje ter izboljšajo svoje veščine in znanje v sproščenem in ustvarjalnem okolju.

Preverjanje in ocenjevanje znanja

Ocenjevanje izdelkov pri modeliranju temelji na likovnem izrazu, obvladovanju volumna, natančnosti ter razumevanju postopka in tehnoloških zahtev ob upoštevanju navodil. Pri izdelavi skic, risb, map in projektnih nalog se ocenjujejo natančnost, razumevanje dane naloge in upoštevanje navodil. Seminarjska naloga vključuje osebno interpretacijo teme, angažiranost pri razvoju ter izvirnost in dovršenost predstavitve v pisni ali ustni obliki (4.1.1.1), (4.1.3.1) in (4.3.3.1). Preverjanje teoretičnega znanja lahko izvajamo z ustnim preverjanjem znanja ali pisnim testom. Skupinsko delo se ocenjuje glede na posameznikov prispevek k projektu. Priporočeno je, da dijak pri preverjanju ali ocenjevanju znanja samostojno predstavi oz. zagovarja svoje delo v pogovoru z učiteljem, pri čemer učitelj preveri ali oceni doseganje standardov znanj predmeta v dijakovem delu. Priporoča se ocenjevanje vseh izdelkov, ki so nastali v sklopu ene naloge.

Zaključna ocena

Priporočeno je, da učitelj zaključno oceno oblikuje na podlagi doseganja vseh standardov znanj iz učnega načrta in pridobljenih ocen.

Popravni izpit

Priporočeno je, da dijak na popravnem izpitu predstavi vse vaje in naloge tekočega šolskega leta, prav tako predloži vse dodatne vaje in naloge ter jih ustno zagovarja.

Minimalni standardi

Minimalni standard znanja pri ocenjevanju izdelkov, projektov z več izdelki, map ali serij izdelkov vključuje zadostno sposobnost opazovanja pri dani nalogi, prostorsko predstavo in razumevanje oblik predmetov v prostoru, analitično mišljenje ter sposobnost vizualne transformacije likovnih zamisli. Prav tako dijak zadostno razvija deduktivno in induktivno mišljenje pri konstrukciji in inovaciji form, likovni spomin, domišljijo ter inovativnost, s čimer udejanja lastni domišljijski prostor. Pomembna je tudi zadostna stopnja ustvarjalnega veselja, sposobnosti samostojnega dela ter upoštevanje navodil in pravil, kar prispeva k razvoju samozavesti v likovnem izražanju.

Minimalni standard znanja pri pisnem in ustnem ocenjevanju ter seminarskih nalogah zahteva zadostno poznavanje statusa in pomena kiparstva kot podlage za vse likovne dejavnosti, vključno z arhitekturo in oblikovanjem predmetov. Dijak mora poznati in prepoznati različne kiparske tehnike in postopke za oblikovanje tridimenzionalnih oblik ter imeti razvito sposobnost samostojnega in analitičnega vrednotenja umetniških del, pri čemer mora poznati ključna kiparska dela iz zgodovine umetnosti. Prav tako je pomembno razvijanje konstruktivnega odnosa do likovnih stvaritev in likovne kulturne dediščine.

Medpredmetno povezovanje

Predmet plastično oblikovanje povezuje znanja, pridobljena pri drugih strokovnih in splošnih predmetih, ter jih smiselno vgrajuje v nova znanja s področja kiparstva, navezuje se na znanje umetnostne zgodovine in tudi sodobne umetnosti. Dijak pri kreativnih procesih pri kiparstvu uporablja znanja drugih likovnih področij, kot so risba, grafika, slikarstvo, predstavitvene tehnike, grafično oblikovanje in likovna teorija. V povezavi z likovno teorijo pri predmetu kiparstvo operira z likovnimi elementi, kot so točka, linija, ploskev, svetlo/temno, oblika, barva in prostor. Proučuje tudi razmerja, zlati rez, kompozicijske kanone, metamorfoze elementov in simbole. Pomembno je tudi razumevanje tekstur, struktur in teže ter kompozicije in njenih elementov, kot so mera, sorazmerje, ritem, simetrija, harmonija, kontrast in dominacija. Likovna izrazna sredstva vključujejo linijo, ploskev, barvo, svetlo/temno idr. Vključena je tudi likovna morfologija, ki obsega študij naravnih oblik, invencijo novih oblik ter spremenljivke, kot so velikost, število, gostota, tekstura, smer, teža in lega. Študija risbe je podlaga za izražanje v likovnosti in ključna tudi pri kiparstvu, pri čemer so pomembne tako študijske kot tudi prezentacijske risbe in izvedbeni načrti. Proučujejo se preproste in kompleksne organske oblike, kot sta portret

in človeško telo, ter invencija novih oblik po domišljiji. V povezavi s predmetom predstavitvene tehnike povezuje znanja iz osnov digitalnega 3D oblikovanja in s tem povezanih tehnologij.

Pomembna je uporaba interneta in digitalnih orodij pri zbiranju informacij in analizah ter uporaba računalniških orodij za predstavitev seminarских nalog.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

KAJ JE KIPARSTVO

OBVEZNO

OPIS TEME

Kiparstvo je izjemno raznolik in ustvarjalen umetniški izraz, ki se izrazito ukvarja z oblikovanjem tridimenzionalnih likovnih del. Kiparstvo ima bogato zgodovino in se še vedno razvija v sodobnem umetniškem svetu. Kipi v galerijah, na svetovnih razstavah in na prostem tvorijo likovno povezavo med umetnostjo in družbo ter odražajo čas, v katerem nastajajo. Kipe običajno zaznamo z vidom in tipom, lahko pa se zgodi, da jih celo okušamo, slišimo in vonjamo. Bistvo kiparstva je v izražanju idej, konceptov in čustev v estetskih tridimenzionalnih oblikah, ki nas intrigirajo, navdihujejo, provocirajo. V sodobnem svetu se kiparstvo še naprej razvija, premika meje in izziva konvencije. Njegov namen in izraz postaja vse bolj raznolik in odraža nenehno spreminjajoče se umetniško ustvarjanje.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

V uvodnem delu predstavimo kiparstvo kot eno izmed smeri likovne umetnosti, ki deluje v tridimenzionalnem prostoru in oblikuje volumen. Tradicionalni kiparski postopki vključujejo odstranjevanje in dodajanje materiala, pri čemer so najpogostejši materiali kamen, kovine, les in keramika. Sodobni pristopi omogočajo uporabo različnih materialov in tehnik, kot so rezbarjenje, varjenje, modeliranje, lepljenje in ulivanje. Sodobno kiparstvo vključuje tudi kombiniranje različnih materialov, objektov, instalacij ter uporabo najrazličnejših kreativnih pristopov.

Dijakom je priporočljivo kiparstvo predstaviti na razumljiv in zanimiv način z uporabo vizualnih pripomočkov ter organizacijo ogledov in razstav za prikaz različnih vrst kiparskih del. Pomembno je organizirati diskusije o vplivu kiparstva na družbo in njegovem odrazu časa. Pri tem lahko pripravite časovnico ključnih kiparskih del in avtorjev od pradavnine do danes ter uporabite multimedijske vire, kot so dokumentarci in virtualni ogledi muzejev. Dijake je smiselno spodbujati k raziskovanju in predstavitvi izbranih kiparskih del ter razpravam o vplivu zgodovinskih dogodkov na razvoj kiparstva.

Poleg tega je koristno prikazati preplet kiparstva z drugimi umetniškimi disciplinami, kot so slikarstvo, arhitektura in fotografija. Gostujoči predavatelji z različnih umetniških področij lahko delijo svoje izkušnje, dijaki pa se vključijo v projekte, ki združujejo kiparstvo z drugimi disciplinami. Obiski razstav, na katerih so predstavljena dela različnih umetniških zvrsti, dodatno pripomorejo k razumevanju povezav med umetnostmi.

Dijakom je priporočljivo predstaviti kratek oris izstopajočih sodobnih kiparskih del in avtorjev ter jih pri tem spodbujati k raziskovanju sodobnih kiparjev in kiparstva v sodobni umetnosti. Priporočljivo je, da dijake spodbudimo k raziskovanju teh vsebin. Pri tem jih napotimo k raziskovanju strokovne literature, galerij in muzejev tako v živo kot na spletu in raziskovanje teh vsebin prek spletnih strani in socialnih omrežij.

Prav tako je pomembno predstaviti različne karierne možnosti v kiparstvu, informacije o študijskih programih in tečajih ter organizirati obiske umetniških šol in delavnic, pri čemer se dijaki seznaniijo z različnimi poklicnimi potmi v kiparstvu.

KAJ JE KIPARSTVO

CILJI

Dijak:

- : spozna poudarke iz vsebine učnega načrta predmeta plastično oblikovanje;
- : spozna in razume pojme, kot so kiparstvo, plastično oblikovanje, keramika, kip, mala in javna plastika, skulptura, readymade, asemblaž, prostorsko specifično kiparstvo, instalacija, angažirano kiparstvo;
- : spozna, raziskuje in razume pri predmetu obravnavane poudarke razvoja kiparstva od pradavnine do sodobnosti;
- : O: opazuje, doživlja in obravnava izstopajoča sodobna kiparska dela, njihove avtorje ter kontekst, v katerih so dela nastala;
- : analizira dela kiparjev ter razvija kritično in konstruktivno razpravo o kiparskih delih;
- : raziskuje in spozna umestitve kiparskih del v javni prostor, arhitekturo, galerije in muzeje;
- : spozna povezavo kiparstva z drugimi umetniškimi področji, kot so keramika, lutkarstvo, dekorativna umetnost, film, gledališče, industrijsko in unikatno oblikovanje;
- : raziskuje in spozna estetske in tudi etične vidike kiparstva in družbenih odzivov nanj;
- : nadgrajuje znanje z ogledi razstav in obiski dogodkov v lokalnem in mednarodnem okolju;
- : spozna, kje se lahko o kiparstvu nadalje izobražuje in katere vrste poklicev so povezane s kiparstvom.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pozna in razloži obravnavane kiparske pojme;
- » pozna in razume osnovne razlike med klasičnimi in sodobnimi kiparskimi deli;
- » pozna značilnosti obravnavanih umetnikov in njihovih del;
- » pojasni različne umestitve kiparskih del;
- » našteje in razloži s kiparstvom povezana ustvarjalna področja;
- » analizira kiparska dela in o njih primerno kritično razpravlja.

TERMINI

- kiparstvo
- plastično oblikovanje
- keramika
- kip
- mala in javna plastika
- skulptura
- readymade
- asemblaž
- prostorsko specifično kiparstvo
- instalacija
- angažirano kiparstvo

OSNOVNE VRSTE IN NAMENI KIPARSKEGA USTVARJANJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Skozi zgodovino ima kiparstvo pomembno vlogo v umetnosti in kulturi. Kiparstvo je rezultat umetnikove domišljije, navdiha in potrebe po izražanju z različnimi nameni. Kipi lahko pripovedujejo zgodbe, predstavljajo mitske figure ali izražajo simbolne pomeni. V sodobnem času se kiparstvo še bolj razširja in vključuje poudarjeno angažirane, konceptualne, eksperimentalne in interaktivne aspekte. Raznolikost kiparskega izraza odraža bogato zgodovino in evolucijo umetnosti, saj kiparji skozi različne tehnike, materiale in motive ustvarjajo dela, ki nas nagovarjajo, izzivajo in navdihujejo ter ponujajo globlji vpogled v človeško izkušnjo v kontekstu časa in prostora.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Kiparsko ustvarjanje najpogosteje nastaja na podlagi različnih vzgibov.

- » Izraz domišljije: Kiparstvo umetnikom omogoča, da dajo fizično obliko svojim ustvarjalnim vizijam. Predstavlja medij tudi za prenos abstraktnih idej, čustev in konceptov v izrazito tridimenzionalne predmete. Kiparstvo spodbuja gledalce, da uporabijo svojo domišljijo. Vabi nas k razlagi, spraševanju in iskanju osebnih povezav.
- » Navdihovanje in bogatenje človeških izkušenj: Spretno izdelan kip lahko vzbudi občudovanje, veselje, razmislek, humor ali provokacijo.
- » Eksperimentiranje in raziskovanje: materialov, oblik, prostora, procesov dela, konvencij in teorij.
- » Komunikacija in pripovedovanje: Kipi so se pogosto uporabljali za pripovedovanje zgodb ali posredovanje sporočil. Lahko so prikazovali zgodovinske dogodke, pripovedovali mitološke zgodbe ali dajali družbene in politične izjave. Že izbira materiala in tehnike lahko sporoča kiparjevo idejo.
- » Okras in lepota: Skulpture krasijo stavbe, trge in vrtove. Prostoru dodajo lepoto in estetsko vrednost.
- » Portreti in spomeniki: Kiparji ustvarjajo portrete ljudi, da bi ujeli njihovo identiteto in pomen. Spomenike postavljajo v spomin na pomembne zgodovinske dogodke, osebnosti ali ideale.
- » Duhovno čaščenje: Številni najstarejši kipi in prazgodovinska dela so bili namenjeni duhovnemu čaščenju.
- » Funkcionalni nameni: Včasih imajo kipi tudi praktične funkcije; vodnjaki, kipi ali arhitekturni elementi, kot so kapiteli ali frizi, so lahko okrasni in funkcionalni.

Kiparska dela glede na njihovo zgradbo, velikost in umestitev delimo v več osnovnih vrst:

- » polna plastika,
- » votla plastika,
- » montažna plastika,
- » obla ali obhodna plastika,
- » relief,
- » mala plastika,
- » monumentalno kiparstvo,
- » javna plastika,
- » arhitekturna plastika,
- » spomeniki in obeležja,
- » instalacija,
- » land art,
- » performans,
- » virtualni kipi,
- » kinetični kipi.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pri tej temi je pomembno, da dijakom predstavimo vrste in oblike kipa, kiparstva ter različne oblike kiparskega izraza, motive ter osnovne namene in vzroke kiparskega ustvarjanja.

Osnovne priporočene smernice

Priporočeno je da dijakom predstavimo kiparstvo kot pomembno dejavnost človeka, ki ima skozi zgodovino ključno vlogo v umetniškem in kulturnem izrazu, saj združuje domišljijo, specifične veščine in konceptualno globino. Kot tridimenzionalna umetniška disciplina omogoča ustvarjanje form, ki segajo od realističnih upodobitev do abstraktnih konceptov, pri čemer kiparji raziskujejo odnose med prostorom, svetlobo, materialom in gledalcem. Njegova funkcija ni zgolj estetska, temveč služi tudi kot sredstvo za komunikacijo, pripovedovanje zgodb in izražanje simbolnih pomenov. Sodobni kiparski pristopi vključujejo interaktivne, angažirane in konceptualne aspekte, kar še dodatno širi meje te umetniške panoge ter reflektira kompleksnost sodobne družbe.

Motivacijski vzgibi kiparskega ustvarjanja so raznoliki in zajemajo izraz domišljije, navdihovanje, komunikacijo, raziskovanje ter funkcionalne vidike. Izraz domišljije se odraža v sposobnosti kiparstva, da materializira

abstraktne ideje in omogoči gledalcu subjektivno interpretacijo. Spretno izdelan kip lahko bogati človeško izkušnjo s provokacijo čustev, ponuja refleksijo in spodbudi dialog. Komunikacijska vloga kiparstva se izraža v upodobitvah zgodovinskih dogodkov, mitoloških zgodb ter državljskih in političnih komentarjev. Poleg estetske in simbolne funkcije lahko kiparstvo služi tudi praktičnim namenom, kot so arhitekturni elementi, vodnjaki ali funkcionalne javne skulpture.

Priporočljivo je, da se dijaki pri temi osnovne vrste in nameni kiparskega ustvarjanja skozi lastno kiparsko prakticiranje spoznajo z različnimi vrstami kiparskih del vključno s polno plastiko, votlo plastiko, montažno plastiko, oblo ali obhodno plastiko ter reliefom, ki se razlikujejo po svoji prostorski interakciji in vizualnem učinku. Mala plastika in monumentalno kiparstvo sta prilagojena različnim prostorskim in simbolnim kontekstom, javna plastika pa se pogosto uporablja za dekorativne ali spominske namene v urbanem okolju. Sodobni trendi kiparstva, kot so instalacije, land art, performans in virtualni kipi, poudarjajo eksperimentalne pristope in interakcijo z novimi tehnologijami ter reflektirajo razvoj kiparstva kot dinamične in multidisciplinarne umetniške prakse.

OSNOVNE VRSTE IN NAMENI KIPARKEGA USTVARJANJA

CILJI

Dijak:

- : pozna in razume pojme povezane s temo;
- : spozna, raziskuje in analizira namene kiparskega ustvarjanja;
- : obravnava osnovne vrste kiparskih del;
- : ustvarja kiparska dela na podlagi obravnavanih vsebin;
- : pridobiva osnovna znanja in spretnosti povezana s fotografiranjem kiparskih del, dokumentiranjem in kvalitetno prezentacijo z besednim in vizualnim opisom;
- : spozna kiparski kreativni proces, ki vključuje tvorjenje ideje, raziskavo, izdelavo skic, načrtovanje projekta, izbira materialov in postopkov ter izvedbo umetniškega dela ali projekta;
- : spozna, kako pomembna je kreativnost pri ustvarjanju kiparskih del in kako jo lahko razvija ter izraža skozi svoje projekte,
- : spozna različne metode prezentacije umetniških del;
- : spozna, kako pripraviti in organizirati razstave lastnih kiparskih del, ki so nastali pri pouku.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pozna in razloži obravnavane pojme;
- » pozna pokazana kiparska dela glede na njihov namen, velikost, zgradbo in umestitev in jih zna razvrstiti;
- » prepozna in razloži obravnavane kiparske teme in motive;
- » ustvari in kvalitetno predstavi lastna kiparska dela na podlagi vsebine v obravnavani temi.

TERMINI

- polna plastika ◦ votla plastika ◦ montažna plastika ◦ obla ali obhodna plastika ◦ relief ◦ mala plastika
- monumentalno kiparstvo ◦ javna plastika ◦ arhitekturna plastika ◦ spomeniki in obeležja ◦ instalacija
- land art ◦ performans ◦ virtualni kip ◦ kinetični kip

KIPARSKI MATERIALI, ORODJA, TEHNIKE IN POSTOPKI

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijakom posredujemo ustrezna znanja in omogočimo pridobivanje veščin in likovne občutljivosti, povezanih z materiali, orodji, tehnikami in postopki pri snovanju in izdelovanju kiparskih del. Teoretično in praktično obravnavamo izbrane klasične in sodobne kiparske in tudi druge materiale, ki se uporabljajo v kiparstvu. Poudarjeno obravnavamo ustvarjanje z glino in glinenimi masami. V okviru te teme je priporočeno, da obravnavamo tudi tradicionalne obrti iz lokalnega okolja ter z njimi povezane veščine in postopke izdelave – kamnoseštvo, lončarstvo, kovaštvo, izdelavo lesenih izdelkov, dekorativnih in uporabnih izdelkov.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Modeliranje: je metoda različne obdelave mehkejših materialov v fizičnem in virtualnem prostoru. Zajema dodajanje in odzemanja materiala/oblik.

Odlivanje, stiskanje, vlivanje: Pri odlivanju se izdelava kalup, nato pa se vanj vlije ali nanaša drug material, kot so npr. tekoče gline, mavec, vosek, taljena kovina (bron, jeklo, aluminij, kositer), plastika, polimerne smole. Pri stiskanju in odtiskovanju se material stisne v kalup. Umetnik lahko iz istega kalupa naredi več kopij istega dela.

Odvzemanje: Pri tej tehniki umetnik praviloma uporablja orodja in/ali stroje za oblikovanje oblike z odstranjevanjem materiala iz trdnjših materialov, kot so kamen, les, porobeton, polistiren. Likovno se izražamo s pomočjo klesanja, rezbarjenja, večosnega rezkanja, brušenja in izrezovanja.

Dodajanje: Umetnik združuje, sestavlja, tridimenzionalno tiska, montira, spaja, lepi, veže, vari, vijači, šiva različne oblike, materiale ali/in predmete (naravne ali izdelane).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporočeno je, da dijakom posredujemo ustrezna znanja in jim omogočimo pridobivanje veščin in likovne občutljivosti, povezanih z materiali, orodji, tehnikami in postopki pri snovanju in izdelovanju kiparskih del. Teoretično in praktično obravnavamo izbrane klasične in sodobne kiparske materiale in tudi druge materiale, ki se uporabljajo v kiparstvu.

Poudarjeno obravnavamo ustvarjanje z glino in glinenimi masami. V okviru te teme je priporočeno, da obravnavamo tudi tradicionalne obrti iz lokalnega okolja ter z njimi povezane veščine in postopke izdelave – kamnoseštvo, lončarstvo, kovaštvo, izdelavo lesenih izdelkov, dekorativnih in uporabnih izdelkov.

Priporočeno je, da dijak spozna in pridobi osnovna znanja o kreativnih kiparskih postopkih ter nekatere od njih uporabi tudi v lastni praksi med poukom.

- » Modeliranje: Je metoda različne obdelave mehkejših materialov v fizičnem in virtualnem prostoru. Zajema dodajanje in odzemanje materiala/oblik.
- » Odlivanje, stiskanje, vlivanje: Pri odlivanju se izdelava kalup, nato pa se vanj vlije ali nanaša drug material, kot so npr. tekoče gline, mavec, vosek, taljena kovina (bron, jeklo, aluminij, kositer), plastika, polimerne smole. Pri stiskanju in odtiskovanju se material stisne v kalup. Umetnik lahko iz istega kalupa naredi več kopij istega dela.
- » Odzemanje: Pri tej tehniki umetnik praviloma uporablja orodja in/ali stroje za oblikovanje oblike z odstranjevanjem materiala iz trdnejših materialov, kot so kamen, les, porobeton, polistiren. Likovno se izražamo s pomočjo klesanja, rezbarjenja, večosnega rezkanja, brušenja in izrezovanja.
- » Dodajanje: Umetnik združuje, sestavlja, 3D tiska, montira, spaja, lepi, veže, vari, vijači, šiva različne oblike, materiale ali/in predmete (naravne ali izdelane).

Praktično delo pri pouku

Priporočeno je, da dijaki pri pouku ustvarijo kiparsko delo od zamisli do izvedbe z uporabo primernih materialov in tehnik, **pri tem** eksperimentirajo z različnimi tehnikami in materiali, kot so oblikovanje v glini, ulivanje mavca, rezbarjenje lesa ipd.

Priporočeno je da dijak spozna in pri lastnem delu uporabi in upošteva kiparski kreativni proces, ki je naveden v nadaljevanju.

KIPARSKI MATERIALI, TEHNIKE IN POSTOPKI

CILJI

Dijak:

- pridobiva znanja in potrebne veščine, povezane z modeliranjem, odlivanjem, dodajanjem, odzemanjem, stiskanjem, vlivanjem;
- spozna lastnosti in likovne izraznosti raznovrstnih materialov, kot so glina, glinene mase, mavec, les, kamen, kovine, naravni in umetni kompozitni in drugi materiali;
- spoznava in uporablja izbrane tehnike in ustrezne postopke glede na izbrani material in želeni končni izdelek;
- spoznava, opazuje in analizira tehnološke značilnosti kiparskih del nekaterih avtorjev;
- spoznava izbrane postopke izdelave in veščine, povezane s tradicionalnimi obrtmi;
- snuje in ustvarja kiparska dela iz izbranih materialov s pomočjo ustreznih orodij, tehnik in postopkov;

🕒: razume in uporablja različne tehnike in tehnologije, ki se uporabljajo pri kiparjenju, vključno z modeliranjem z glino in izdelavo keramičnih izdelkov;

🕒: razvija osnovne kiparske spretnosti, kot so modeliranje in oblikovanje v glini.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **prepozna in opiše obravnavane materiale, orodja in tehnološke procese;**
- » pozna osnove uporabnosti obravnavanih sodobnih tehnologij;
- » izbira in ustrezno uporabi najprimernejše materiale, orodja in tehnike za snovanje in ustvarjanje lastnih kiparskih del;
- » **opiše osnovne tehnološke vidike lastnih in drugih prikazanih kiparskih del.**

TERMINI

- modeliranje ◦ odlivanje ◦ dodajanje ◦ odzemanje ◦ stiskanje ◦ vlivanje ◦ material ◦ glina ◦ glazura
- keramika ◦ mavec ◦ vosek ◦ taljena kovina (bron, jeklo, aluminij, kositer) ◦ plastika

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

Barbič, M. (2010). *Rojena v ognju: glina, keramika in krasilne tehnike*. Zavod RS za šolstvo.

Collins, J. (2007). *Sculpture Today*. Phaidon.

Čadež, D. (1983). *Glina, les, papir, kovina*. Mladinska knjiga.

Čadež, D. (2000). *Od glave do portreta, Modeliranje z glino*. Debora.

Duby, G., Daval, J., (ur). (1991). *Sculpture, From Antiquity to the Present Day*. Taschen.

Graham-Dixon, A. (2015). *Likovna umetnost*. Mladinska Knjiga.

Henigsmann, V., Karim S., Kern, R. (2015). *Likovna umetnost: i-učbenik za likovno umetnost v 9. razredu osnovne šole*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum9/>

Herbert, R. (1964). *Modern Sculpture. A Concise History*, Thames and Hudson.

Kocjan, M., Kotnik, B., Opaček, Ž. in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i-učbenik za likovno umetnost v 9. razredu osnovne šole*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum/>

Trier, E. (1999). *Bildhauertheorien im 20. Jahrhundert*, Gebr. Mann, cop.

Tucker, W. (1974). *The Language of Sculpture*. Thames and Hudson.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315i> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315i>)

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eohqiiil>

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eohqiiil>) <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>)

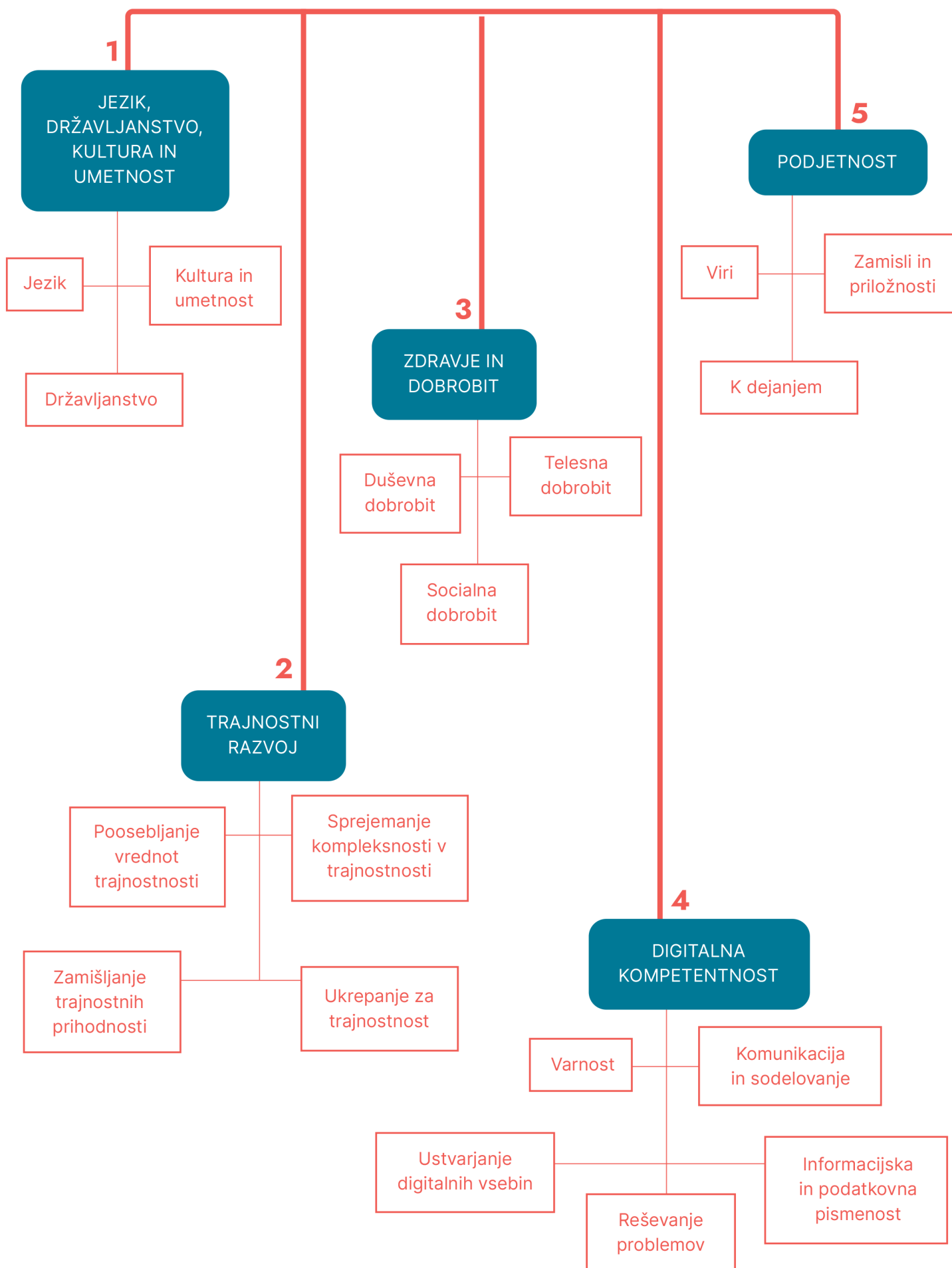
https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf (https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf)

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/k5x7lf7> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/k5x7lf7>)

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljijsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.